

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
з науково-педагогічної та навчальної роботи

« 29 » 09 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Народна архітектура України»

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	032 Історія та археологія
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Краєзнавство, екскурсознавство та історико-культурний туризм
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022/2023
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Пилипенко Віктор Володимирович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства.

Пролонговано: на 2023/2024 н.р. « 29 » 09 2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.

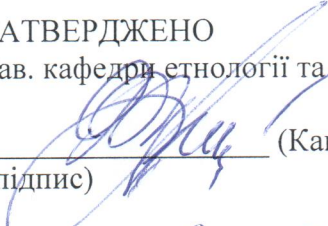
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Розробник: Пилипенко Віктор Володимирович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

 (Капелюшний В. П.)
(підпис)

Протокол № 9 від «01» 02 2022 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від «18» 03 02 2022 року № 18

Голова науково-методичної комісії (Терес Н. В.)
(підпис)

«18» 02 2022 року

Вступ

1. **Мета дисципліни** – формування у студентів знань про історичний розвиток української народної архітектури, її регіональні особливості.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни

1. *Знати* історію розвитку історико-етнографічних регіонів України; основні архітектурні пам'ятки та специфіку їх художнього оздоблення.
2. *Вміти* визначати стильові особливості народного мистецтва українців в різних історико-етнографічних регіонах.
3. Володіти навичками джерельної критики, історико-архітектурного аналізу.

3. Анотація навчальної дисципліни

Предмет «Народна архітектура України» передбачає вивчення мистецтва створення просторового середовища, в якому жив і розвивався український народ. В українській народній архітектурі панують стійкі протягом тривалого історичного часу, етнічно обумовлені традиції організації поселень, зведення будівель і споруд усіх функціональних типів. Тут індивідуальна творчість розчиняється у досвіді поколінь народних майстрів, що виробили найдоцільніші прийоми і форми архітектури. В Україні архітектура народна оперувала не тільки дерев'яними, а й кам'яними та саманними конструкціями; в архітектурі народній працювали як самі споживачі (аматори), так і артілі майстрів високого фахового рівня; у її розвитку спостерігаються не лише збереження тисячолітніх традицій, а й виразно означене новаторство; архітектура народна дала твори як масові, так і визначні взірці елітарної архітектури. З огляду на це, під архітектурою народною в Україні розуміють, найчастіше, традиційну архітектурну спадщину українського села. Основним і наймасовішим витвором архітектури народної в Україні завжди було житло. Народне житлове будівництво консервативне; зберігаючи тисячолітні традиції, водночас сприйнятливим до новацій. Метод створення традиційного народного житла відрізнявся від сучасного проектування: житлові будинки та господарські споруди будували не за проектами, а за зразками вже існуючих будівель і згідно з традиціями, властивими певному регіону чи контролюваній окремому селу. Ці народні будівельні традиції передавалися з покоління в покоління. Крім споруд традиційного селянського двору архітектура народна включає громадські будівлі: церква з дзвіницею, школа, сільська управа, корчма тощо. Найвищі досягнення архітектури народної пов'язані з церковним будівництвом.

4. Завдання (навчальні цілі): навчити студентів розуміти процес розвитку української народної архітектури. У результаті вивчення курсу студенти повинні засвоїти елементи науково-дослідної роботи, вміти аналізувати різні жанри народної архітектури, розбиратися в конструктивних, регіональних особливостях української народної архітектури.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисциплі- ни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати</i> основні етапи розвитку народної архітектури України.	<i>лекція</i>	<i>контрольна робота 1 (тест)</i>	5%
1.2	<i>Знати</i> основні історико-архітектурні регіони України.	<i>лекція</i>	<i>контрольна робота 2 (тест)</i>	5%
1.3	<i>Знати</i> основні концепції та історіографічні підходи до вивчення народної архітектури.	<i>лекція</i>	<i>контрольна робота 1 (тест)</i>	5%
1.4	<i>Знати</i> загальноукраїнські народні традиції в архітектурі.	<i>лекція</i>	<i>контрольна робота 2 (тест)</i>	5%
2.1	<i>Вміти</i> розкрити особливості народної архітектури українців.	<i>самостійна робота</i>	<i>усне опитування</i>	5%
2.2	<i>Вміти</i> простежити формування історико-етнографічних районів України.	<i>самостійна робота</i>	<i>усне опитування</i>	5%
2.3	<i>Вміти</i> визначати типологію традиційного народного житла в Україні.	<i>самостійна робота</i>	<i>усне опитування</i>	5%
2.4	<i>Вміти</i> аналізувати символічний зміст житлової обрядовості.	<i>самостійна робота</i>	<i>усне опитування</i>	5%
2.5	<i>Вміти</i> з'ясувати сучасні підходи до вивчення народної архітектури.	<i>самостійна робота</i>	<i>реферат</i>	10%
2.6	<i>Вміти</i> визначати типи дерев'яних храмів.	<i>самостійна робота</i>	<i>реферат</i>	10%
2.7	<i>Вміти</i> визначати конструктивні типи дерев'яного будівництва.	<i>лекція</i>	<i>залік</i>	20%
2.8	<i>Вміти</i> характеризувати типи забудови селянського двору.	<i>лекція</i>	<i>залік</i>	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації). Дисципліна запропонована у переліку на вільний вибір студентів.

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1, 1.3 – 15 балів/6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2, 1.4 – 15 балів/6 балів.
3. Реферат з тем ЗМ 1: РН 2.5 – 15 балів/6 балів.
4. Реферат з тем ЗМ 2: РН 2.6 – 15 балів/6 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – залік;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;
- Оцінюються такі результати навчання студента: вміння аналізувати історичний розвиток народної архітектури; проводити порівняльний регіональних особливостей української народної архітектури;
- форма проведення заліку – усна, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;
- мінімальний пороговий рівень, за яким залік вважається складеним – 24 бали.

Необхідна умова допуску до заліку: студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум).
Рекомендований мінімум допуску до заліку 36 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів; бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (заліку), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулів. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1–6, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 7–13.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (залік).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (залік) – максимум 40 балів).

Змістовий модуль 1 Теоретико-методологічні аспекти розвитку народної архітектури		Змістовий модуль 2 Регіональні особливості народної архітектури		Залік
30 залікових бал (максимум)		30 залікових балів (максимум)		40 балів (макси- мум)
Самостійна робота (реферат)	Модульний контроль	Самостійна робота (реферат)	Модульний контроль	
15 (максимум)	15 (максимум)	15 (максимум)	15 (максимум)	

Реферат студент подає викладачеві на останньому занятті кожного Змістового модулю. Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 15 балів;
- тема розкрита неповно 6 балів;
- реферат суто компліятивного рівня 4 бали;
- розкритий лише окремий аспект 2 бали.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 (остання декада жовтня) і Контрольна робота 2 (перша декада грудня). Завдання з тестування містить 15 запитань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Критеріями оцінювання відповіді на заліку є (2 завдання):

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки, або відсутня	1-3

Умовою допуску до заліку є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до заліку – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Satisfactory	60-100
Незараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і самостійної роботи.

№	Назва теми	Кількість годин
---	------------	-----------------

п/п		лекції	самостійна робота
<i>Розділ 1. Теоретико-методологічні аспекти розвитку народної архітектури</i>			
1.	Тема 1. Загальноукраїнські народні традиції в архітектурі.	2	2
2.	Тема 2. Конструктивні типи дерев'яного будівництва.	2	2
3.	Тема 3. Історія розвитку українського народного житла.	4	4
4.	Тема 4. Типологія традиційного народного житла в Україні.	2	4
5.	Тема 5. Типи забудови селянського двору.	2	4
6.	Тема 6. Типи дерев'яних храмів.	4	4
	Контрольна робота	1	
<i>Розділ 2. Регіональні особливості народної архітектури</i>			
7.	Тема 7. Народна архітектура Бойківщини і Гуцульщини.	4	4
8.	Тема 8. Народна архітектура Лемківщини і Буковини.	4	4
9.	Тема 9. Народна архітектура Гуцульщини.	4	4
10.	Тема 10. Народна архітектура Слобожанщини.	4	4
11.	Тема 11. Народна архітектура Поділля і Полісся.	4	4
12.	Тема 12. Народна архітектура Середньої Наддніпрянщини і Півдня.	2	4
13.	Тема 13. Архітектура промислових і громадських будівель.	2	4
	Контрольна робота	1	
	ВСЬОГО	42	48

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **42 год.**

Самостійна робота – **48 год.**

9. Рекомендована література:

Основна:

1. Гудченко З. Музеї народної архітектури України. – К., 1981.
2. Данилюк А. Г. Українська хата. – К., 1991.
3. Косміна Т. Сільське житло Поділля. Кінець XIX – XX ст. Історико-етнографічне дослідження. – К., 1980.
4. Логвин Г. Дерев'яна архітектура України. // Нариси історії архітектури Української РСР: Дожовтневий період. – К., 1957.
5. Музей народної архітектури та побуту у Львові: Путівник. – Львів, 1980.
6. Народна архітектура Українських Карпат XV – XX ст. – К., 1987.
7. Самойлович В. Народна творчість в архітектурі сільського житла. – К., 1961.

8. Самойлович В. Українське народно житло. – К., 1972.
9. Стельмах Г. Історичний розвиток сільських поселень на Україні. – К., 1969.
10. Таранушенко С. Монументальна дерев'яна архітектура Лівобережної України. – К., 1976.
11. Юра Р. Найдавніші традиції у плануванні східнослов'янського народного житла// Археологія. – 1971. – № 1.
12. Юрченко П. Дерев'яна архітектура // Історія українського мистецтва. В 6 т. – Т. 3, 4 (кн. 2). – К., 1968.
13. Юрченко П. Дерев'яна архітектура України. – К., 1970.
14. Юрченко П. Дерев'яна архітектура. // Історія українського мистецтва. В 6 т. – Т. 3, 4 (кн. 2). – К., 1968.
15. Юрченко П. Дерев'яне зодчество України (XVIII–XIX ст.). – К., 1949.

Додаткова:

1. Драган М. Українські дерев'яні церкви. Т. 1, 2. – Львів, 1937.
2. Коваленко Г. Про український стиль і українську хату. – К., 1912.
3. Симоненко І. Поселення, садиба та житло на Закарпатті. // Матеріали з етнографії та художнього промислу. – 1956. – Вип. 2.
4. Терещенко А. Матеріали до студіювання народної української архітектури. Хроніка археології та мистецтва. – К., 1930.
5. Тимошук Б. Північна Буковина – земля слов'янська. – Ужгород, 1969.
6. Шухевич В. Гуцульщина // Матеріали до українсько-руської етнології. Т. 2, 4, 5, 7. – Львів, 1899–1908.
7. Щербаківський В. Церкви на Бойківщині // ЗНТШ. – 1913. – Т. 114.
8. Щербаківський Д. Українське мистецтво: Буковинські і галицькі дерев'яні церкви, надгробні і придорожні хрести, фігури і каплиці. – Київ-Прага, 1926.